

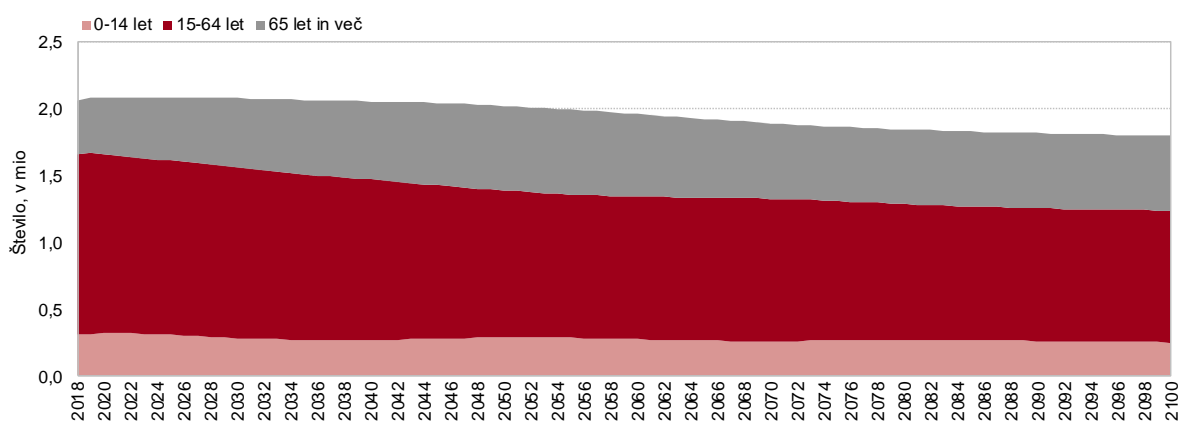
Andragoškega centra Slovenije

Vključenost odraslih v vseživljenjsko učenje

Prebivalstvo Slovenije se stara. Po Eurostatovih demografskih projekcijah (konvergenčni scenarij do leta 2100) se bo v Sloveniji v prihodnje močno spremenila starostna struktura prebivalstva. V obdobju 2015-2030 se bosta delež mladih (0-14 let) in delež delovno sposobnega prebivalstva (15-64 let) zmanjšala, delež starejših (65 let in več) pa se bo povečal. Delež delovno sposobnega prebivalstva se bo po projekcijah zmanjšal tudi po tem letu in bo po projekcijah leta 2050 znašal 54,5 %, delež starega prebivalstva (65 let in več) pa se bo še povečal in leta 2050 znašal 31,3 %. Povečal se bo tudi delež prebivalstva, starega 85 let in več. Takšna naj bi bila tudi gibanja do leta 2100.

Potencialna ponudba delovne sile se zaradi demografskih gibanj zmanjšuje. Ob naraščajočem povpraševanju delodajalcev prihaja do pomanjkanja delovne sile. Staranje prebivalstva zahteva prilagoditve na trgu dela. Delovna aktivnost prebivalstva se bo po pričakovanih podaljševala, k ohranjanju zaposljivosti in prilagodljivosti posameznika na trgu dela pa lahko pomembno prispeva vseživljenjsko učenje. Odrasli poleg znanja za delo potrebujejo tudi druga znanja, na primer znanje za osebnostni razvoj, prostočasne dejavnosti, prostovoljstvo, aktivno državljanstvo, zdravje in uspešno soočanje z izzivi staranja ipd. Ta znanja jim omogočajo tudi uspešno soočanje z globalnimi izzivi (digitalizacija, podnebne spremembe ipd) in so pomembna za njihovo vključenost v družbo.

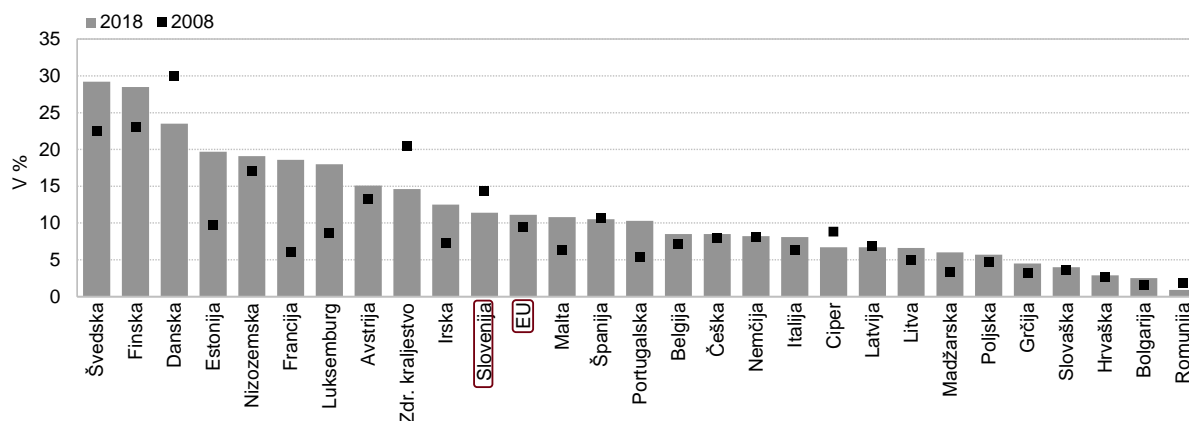
Slika 1: Eurostatove projekcije prebivalstva po izbranih skupinah prebivalstva, Slovenija, 2018 - 2100

Vir: Eurostat Portal Page – Population and social conditions – Population. (2019).

Vključenost odraslih v vseživljenjsko učenje omogoča lažje soočanje z globalnimi izzivi, prilagodljivost na trgu dela in socialno vključenost. Vključenost odraslih prebivalcev (25–64 let) v vseživljenjsko učenje¹ je po podatkih ankete o delovni sili leta 2018 znašala 11,4 % in je bila višja kot v povprečju EU, kjer je znašala 11,1 %, vendar nižja kot ob začetku krize in ne dosega cilja Strateškega okvira za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju (»ET 2020 «) do leta 2020, ki je 15 %, od cilja Resolucije o nacionalnem programu izobraževanja odraslih za obdobje 2012 - 2020 (ReNPPIO 2012 - 2020), ki je 19 % in cilja SRS 2030, ki je prav tako 19 %.

Slika 2: Vključenost odraslih prebivalcev, starih 25–64 let, v vseživljenjsko učenje, 2008 in 2018, v %

Vir: Eurostat Portal Page – Population and social condition – Education and training.

Vključenost žensk v vseživljenjsko učenje je višja kot vključenost moških in višja kot v povprečju EU, pri moških pa je nižja. Glede na starost, podobno kot v povprečju EU, izstopa nizka vključenost starejših (55-64 let) v vseživljenjsko učenje, ki se v obdobju 2008-2018 ni bistveno povečala in je bila leta 2018 tudi nižja kot v povprečju EU, v drugih starostnih skupinah pa je bila višja. Vključenost starejših v vseživljenjsko učenje je za ohranjanje zaposljivosti in podaljševanje delovne aktivnosti ter uspešno vključevanje v družbo prenizka. Prenizka je tudi vključenost nizko izobraženih (z največ končano osnovno šolo) v vseživljenjsko učenje, ki se je v obdobju 2008-2018 znižala in je bila leta 2018 nižja kot v povprečju EU, podobno kot je nižja od tega povprečja tudi vključenost srednješolsko izobraženih. Vključenost starejših in nizko izobraženih v vseživljenjsko učenje je prenizka tudi z vidika izboljšanja besedilnih in matematičnih spretnosti ter spretnosti reševanja problemov v tehnološko bogatih okoljih, ki so po izsledkih raziskave PIAAC² pri teh skupinah odraslih najnižje in ki ovirajo njihovo vključevanje v družbo in uspešno delo. V Sloveniji se je v obdobju 2008-2018 vključenost odraslih v vseživljenjsko učenje pri moških in ženskah, v vseh izobrazbenih skupinah in v nižji (25-34 let) ter srednji starostni skupini (35-44 let) znižala, v povprečju EU pa se je v vseh skupinah prebivalstva povečala.

¹ Formalno ali neformalno izobraževanje.

² Raziskava PIAAC – OECD Programme for the International Assessment of Adult Competences (PIAAC) – Program za mednarodno ocenjevanje kompetenc odraslih je mednarodna raziskava o kompetencah odraslih (16-65 let), ki se izvaja pod okriljem OECD. V Sloveniji je potekala v obdobju 2012–2016.

Tabela 1: Vključenost odraslih prebivalcev, starih 25–64 let, v vseživljenjsko učenje, po spolu, starosti in izobrazbi, 2018, v %

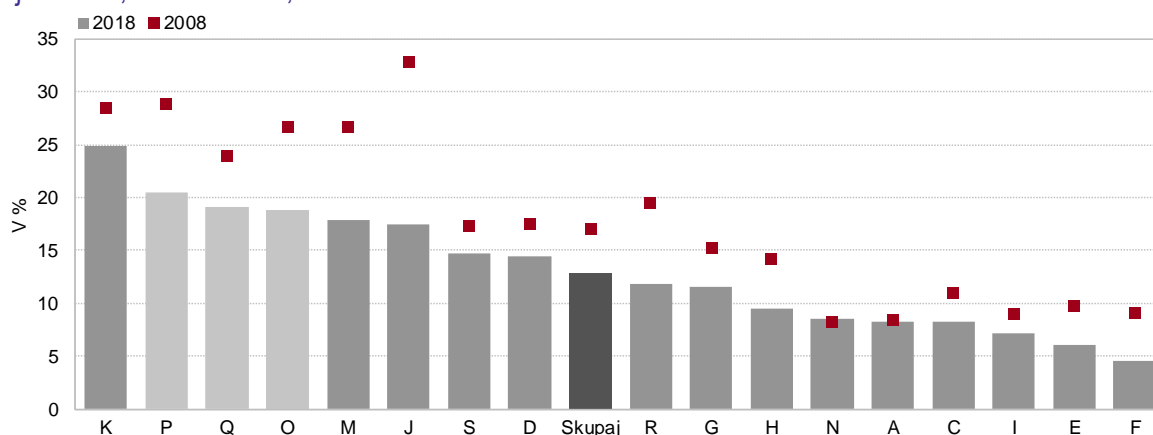
	Spol		Starost					Izobrazba		
	Moški	Ženske	25-34 let	35-44 let	45-54 let	55-64 let	65-74 let	Nizka	Srednješolska	Terciarna
EU	10,1	12,1	17,8	11,3	9,3	6,4	3,1	4,3	8,8	19,0
Avstrija	13,7	16,5	24,8	15,3	12,2	8,5	4,4	5,6	11,2	25,7
Belgija	8,1	9,0	14,4	9,1	6,5	4,4	1,8	3,2	6,1	13,7
Bolgarija	2,4	2,6	8,2	1,3	0,7	n.p.	n.p.	0,7	2,1	4,3
Ciper	6,8	6,6	12,2	6,4	3,6	2,9	2,3	1,5	4,3	10,9
Češka	8,3	8,7	13,3	8,7	7,6	4,1	1,5	2,4	6,4	16,1
Danska	19,2	27,8	33,5	23,5	20,8	16,3	10,9	14,9	21,3	29,6
Estonija	16,2	23,2	28,2	22,3	16,8	10,5	4,7	7,4	14,7	28,8
Finska	24,7	32,4	37,2	31,3	27,1	18,8	10,2	15,6	23,8	36,4
Francija	15,9	21,0	23,6	20,5	17,0	13,6	5,2	7,1	14,8	29,3
Grčija	4,5	4,5	11,1	4,3	2,6	1,2	0,4	0,8	4,6	7,5
Hrvaška	2,4	3,4	9,0	2,0	0,8	0,4	n.p.	0,5	2,1	6,1
Irska	10,3	14,6	18,0	12,6	10,5	8,3	5,5	4,4	9,3	18,1
Italija	7,6	8,6	15,3	7,4	6,5	5,0	1,9	2,0	8,8	18,7
Latvija	4,8	8,4	11,8	6,7	5,3	3,0	n.p.	2,5	4,6	11,3
Litva	4,9	8,3	10,4	7,4	4,8	4,3	1,9	2,4	3,3	11,4
Luksemburg	17,6	18,4	25,5	20,6	15,7	8,2	2,6	7,3	13,5	26,3
Madžarska	5,6	6,4	10,1	5,7	5,9	2,6	0,7	2,9	4,7	11,1
Malta	9,3	12,4	16,5	11,7	8,7	4,0	2,4	4,1	10,8	22,6
Nemčija	8,5	8,0	18,7	7,3	5,2	3,2	0,9	4,3	7,0	12,4
Nizozemska	18,3	20,0	29,3	19,6	16,8	11,7	4,4	9,9	18,5	25,5
Poljska	5,1	6,3	9,6	6,6	4,3	1,9	1,2	1,0	2,8	12,6
Portugalska	9,8	10,8	16,5	12,3	8,6	5,0	2,3	4,7	11,2	20,7
Romunija	1,0	0,9	2,7	0,7	0,3	n.p.	n.p.	n.p.	0,9	2,2
Slovaška	4,2	3,8	6,4	4,1	3,2	1,9	0,5	0,9	3,0	7,8
Slovenija	9,4	13,5	18,2	12,8	9,7	5,9	4,0	2,8	8,5	19,5
Španija	9,5	11,5	19,5	11,0	8,2	4,7	2,4	3,7	10,8	17,6
Švedska	22,4	36,1	36,0	30,6	27,6	21,0	16,0	20,7	24,0	37,0
Zdr. kraljestvo	12,9	16,2	18,4	15,8	13,8	9,9	5,2	5,8	12,3	20,6

Vir: Eurostat Portal Page – Population and social condition – Education and training.

Glede na status aktivnosti je bila leta 2018 vključenost v vseživljenjsko učenje najvišja med delovno aktivnimi prebivalci, kjer je znašala 12,4 %, čeprav se je v obdobju 2008–2018 pri njih najbolj zmanjšala. Sledijo brezposelni z 12,0 %, izstopa pa nizka vključenost neaktivnih prebivalcev, kjer je znašala 7,3 %. Razlike v vključenosti v vseživljenjsko učenje so tudi znotraj skupine delovno aktivnih, vključenost zaposlenih je višja kot vključenost drugih skupin (samozaposleni, osebe, ki delajo prek avtorske pogodbe ipd). Z vidika pridobivanja novih znanj in spretnosti, ki delovno aktivnim omogočajo prilagajanje na delovnih mestih, uspešno prilagajanje digitalizaciji in avtomatizaciji delovnih mest ter zmanjšanje neskladij v znanju in spretnostih, je neugodno zmanjšanje vključenosti delovno aktivnih v vseživljenjsko učenje v obdobju 2008–2018, z vidika spodbujanja zaposljivosti pa je neugodno zmanjšanje vključenosti brezposelnih v vseživljenjsko učenje.

V vključenosti delovno aktivnih prebivalcev v vseživljenjsko učenje so razlike med dejavnostmi. Vključenost je v dejavnostih javnega sektorja, kjer je zaposlen višji delež terciarno izobraženih, večinoma višja kot v dejavnostih zasebnega sektorja, kjer je višji delež nizko izobraženih. Že več let je najvišja v finančnih in zavarovalniških dejavnostih ter v izobraževanju in zdravstvu ter socialnem varstvu, najnižja pa je v gradbeništvu. Z vidika spodbujanja konkurenčnosti in prilagajanja digitalizaciji in avtomatizaciji ter tehnološkemu napredku je neugodno zmanjšanje vključenosti delovno aktivnih v vseživljenjsko učenje v večini dejavnosti (najbolj v J-informacijske in komunikacijske dejavnosti) v obdobju 2008-2018.

Slika 3: Vključenost delovno aktivnih prebivalcev, starih 25–64 let, v vseživljenjsko učenje, po dejavnostih, 2008 in 2018, v %

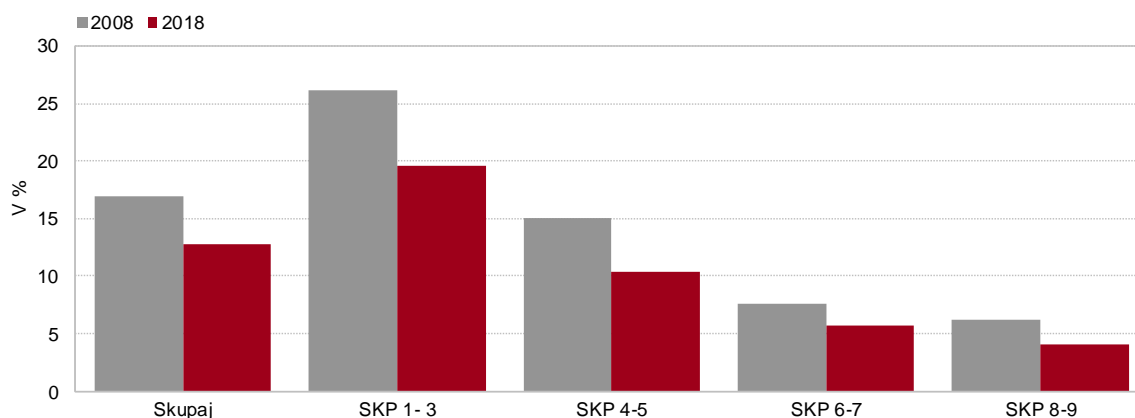
Vir: Eurostat Portal Page – Population and social condition – Education and training.

Opomba: A Kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo, B Rudarstvo, C Predelovalne dejavnosti, D Oskrba z električno energijo, plinom in paro, E Oskrba z vodo, ravnanje z odpadki in odpadki, saniranje okolja, F Gradbeništvo, G Trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil, H Promet in skladičenje, I Gostinstvo, J Informacijske in komunikacijske dejavnosti, K Finančne in zavarovalniške dejavnosti, L Poslovanje z nepremičninami, M Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti, N Druge raznovrstne poslovne dejavnosti, O Dejavnost javne uprave in obrambe, dejavnost obvezne socialne varnosti, P Izobraževanje, Q Zdravstvo in socialno varstvo, R Kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti in S Druge dejavnosti.

V vključenosti delovno aktivnih prebivalcev v vseživljenjsko učenje so razlike tudi med poklicnimi skupinami. Podobno kot pri dejavnostih je tudi vključenost višja v tistih poklicnih skupinah, kjer je zaposlen višji delež terciarno izobraženih. Najvišja je v skupini zakonodajalci, visoki uradniki in menedžerji (SKP 1), strokovnjaki (SKP 2), tehniki in drugi strokovni sodelavci (SKP 3), najnižja pa je v skupini upravljalci strojev in naprav, industrijski izdelovalci in sestavljalci (SKP 8). V tej skupini in v skupini uradniki (SKP 4) in poklici a storitve, prodajalci (SKP 5) je bila leta 2018 tudi nižja kot v povprečju EU. Znižanje vključenosti v vseživljenjsko učenje v vseh poklicnih skupinah v obdobju 2008-2018 je neugodno z vidika fleksibilnosti zaposlenih na delovnem mestu in povečevanja zahtevnosti del.

Ob povečanem priseljevanju tujcev v Slovenijo v zadnjih letih zaradi zaposlovanja je z vidika migracijskih politik pomembna tudi vključenost v vseživljenjsko učenje, ob prihodu v državo v program začetne integracije tujcev, ki vključuje učenje slovenskega jezika in poznavanje slovenske družbe ter v druge vrste izobraževalnih programov. Vključenost tujih državljanov v vseživljenjsko učenje je vseskozi veliko nižja kot vključenost slovenskih državljanov, leta 2018 je vključenost tujcev znašala 5,9 % (slovenski državljani: 11,7 %).

Slika 4: Vključenost delovno aktivnih prebivalcev, starih 25–64 let, v vseživljenjsko učenje, po poklicnih skupinah¹, 2008 in 2018, v %

Vir: Eurostat Portal Page – Population and social condition – Education and training.

Opomba: ¹Poklicne skupine so: Zakonodajalci, visoki uradniki in menedžerji (SKP 1), strokovnjaki (SKP 2), tehniki in drugi strokovni sodelavci (SKP 3), Uradniki (SKP 4) in poklici a storitve, prodajalci (SKP 5), Kmetovalci, gozdarji, ribiči, lovci (SKP 6) in poklici za neindustrijski način dela (SKP 7), Upravljalci strojev in naprav, industrijski izdelovalci in sestavljalci (SKP 8) ter poklici za preprosta dela (SKP 9).

Večja vključenost odraslih, zlasti nekaterih ciljnih skupin, v vseživljenjsko učenje bi izboljšala znanja in spretnosti za delo in življenje ter opolnomočila odrasle za soočanje z globalnimi izzivi ter prispevala k večji prilagodljivosti zaposlenih na delovnem mestu in spodbudila večjo konkurenčnost slovenskega gospodarstva.

Kontaktna oseba za področje: Tanja Čelebič, UMAR, tanja.celebic@gov.si

Informacijo pripravila: Tanja Čelebič, UMAR, tanja.celebic@gov.si

Viri:

- Eurostat Portal Page – Population and social condition – Education and training. (2019). Luxembourg: Eurostat. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>.
- Eurostat Portal Page – Population and social conditions – Population. (2019). Luxembourg: Eurostat. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>.
- Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih za obdobje 2012 - 2020 (ReNPIO 2012 – 2020). Uradni list RS, št. 90/2013.
- Skills Matter: Further Results from the Survey of Adult Skills. (2016). Paris: OECD.
- Sklepi Sveta z dne 12. maja 2009 o strateškem okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju („ET 2020“). (2009). Bruselj, Uradni list Evropske unije, C 119/2.